

DZIENNIK POMORSKI

Przedpłata:

W ekspedycji miesięcznie	1,65 zł.
Z odnośnikami miesięcznie	1,75 zł.
W agencjach miesięcznie	1,75 zł.
Przez pocztę już z odnośnikami	1,98 zł.

W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkod w nakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów.

Redakcja i Administracja: Chojnice, ul. Człuchowska 13.

Pocztowa konto oszczędności 201.082.
Konto bankowe: Bank Powiatowy Chojnice.
Miejska Kasa Oszczędności, Chojnice.
Tel. 44 Adres telegr. „Dziennik Pomorski”. Skrytka poczt. 83

Główny redaktor: Dionizy Kowalski.

Chojnice, sobota 13 września 1924 r.

Ogłoszenia:

Ogłoszenia na stronie 6-lam od wiersza piąty lub jego miejsce 10 groszy — Rekl. za tekst wiersz 2-lam 20 groszy — Ogłoszenia skomplikowane z zastrzeżeniem miejsca oraz z nieczytelnym napisem przy każdym poszczególnym wypadku 20%, nadwyżki. Ogłoszenia z innych krajów płatne tylko w walucie tychże. Za 1 minowy druk ogłoszeń administracji 1,5 odpowiad.

Ogłoszenia przyjmują się do godz. 9. przed poł.

Rozmaite wnioski z obrad nad rozbrojeniem.

Gdy tak rozbieraliśmy mowę Macdonalda, agitującą za zaprowadzeniem sądu rozjemczego w Lidze Narodów, i gdy równocześnie czytaliśmy wiadomości, pochodzące z Berlina, snuty nam się po głowie rozmaite wnioski. Macdonald zarzuca Lidze Narodów zbłądzenie przy wydaniu rozstrzygnięcia w sprawie Górnego Śląska, czyli ma widocznie to zapatrywanie, że Górny Śląsk powinien być przy Niemczech pozostać. Macdonald zaraz zatem bez zachyśnięcia powiada, że Niemcy i Rosja winne koniecznie i to bezwzględnie wstąpić do Ligi Narodów, ponieważ wtenczas Liga Narodów będzie królowała nad Europą, mając wszystkie narody w swym gronie i rozporządzając nimi. Wtenczas nie będzie potrzeba żadnych wojsk do pomocy sądu rozjemczego Ligi Narodów, ponieważ żaden naród nie będzie poprostu śmiał wojny rozpocząć, mając inne narody przeciwko sobie.

Niemcy w tym samym dniu, pewnie zaraz po wygłoszeniu tej mowy, która ich w zachwyt wprowadziła, zawiadamiają świat, że rząd niemiecki powiadomił Macdonalda, Herriota i Theunisa, że musi zaprotestować uroczystie przeciwko ogólnemu zapatrywaniu, jakoby Niemcy byli wyłącznymi winowajcami wojny. W piśmie rządu niemieckiego stało podobno nawet, że Niemcy nie chcą za wojnę brać w ogóle żadnej odpowiedzialności. Wiadomość ta pękła jak bomba. Herriot oświadczył przedstawicielom gazet, że pismo kanclerza wywarło wprost druzgocące wrażenie. Urzędowe ogłoszenie tego pisma groziło by ponowną wielką wojną, a już o wstąpieniu Niemiec do Ligi Narodów nie mogłoby być w ogóle mowy. Francuski poseł w Berlinie poszedł w niedzielę do niemieckiego ministra spraw zagranicznych i zwrócił mu uwagę na straszne wprost następstwo tego kroku.

Zachodzi teraz pytanie, czy Niemcy z własnego popędu na własne ryzyko chciały ogłosić dokument o zrzczeniu ze siebie odpowiedzialności za wojnę, czy też miały ochotę ku temu zachęcić ze strony Anglii. Tego co prawda się nie dowiemy, bo toby mogło grozić zerwaniem przyjaźni pomiędzy Anglią a Francją. Ale wolałoby nas nie dziwić, gdybyśmy się dowiedzieli, że ta odwaga Niemców wzięła się po mowie Macdonalda, gdy im przyznał, że Polacy Górny Śląsk właściwie niesłusznie otrzymali. I tu przychodzi nam rozmaite myśleć do głowy. Macdonald co prawda wyparł się tego, jakoby jego słowa co do Górnego Śląska miały takie znaczenie, ale pytamy się, dla czego on o tem w ogóle gadał. Przecież on musiał wiedzieć o tem, że jako naczelnik rządu najpotężniejszego państwa wywoła ogromne wrażenie z jednej strony wśród Niemców, z drugiej wśród Francuzów, Polaków i tych wszystkich, którym spokój w Europie leży na sercu i którzy są do dziś przekonani, że Niemcy za zbrodnię wywołania wojny jeszcze za mało ukarani zostali.

Gdy tak zastanawiamy się nad jednym i drugim, to jakaż zmora nas dawi. Nie możemy się oprzeć wrażeniu, że rządowi angielskiemu wszelkie wiadomości o osłabianiu Polski są wprost na rękę. Mówimy i piszemy, że Niemcy i bolszewicy podszczuwają Litwę do bezustannego protestowania przeciwko Wilnu. Dziwimy się, że politycy europejscy nie potępiają Bolszewików za ciągłe napady na nasze Kresy Zachodnie, dziwimy się, że w to miejsce masochstwo i żydostwo świata bezustannie zmyśla jakieś potworne wiadomości o prześladowaniu mniejszości w Polsce, chociaż żadnemu Żydowi ani brody ani pejsa nie ucięto. Dziwimy

się, że się pozwała temi wiadomościami wywoływać wrażenie w świecie, jakoby mniejszości Polski nie cierpiały i jakoby gwałtem chciały się od niej oderwać.

My ciągle twierdzimy, że to Niemcy, Żydzi, masoni i bolszewicy Polskę oczerniają, ale czy można się dziwić zuchwalości tych wrogów, skoro rząd angielski rozpuszczaniem wiadomości jak o to w sprawie Górnego Śląska, sam dolewa oliwy do ognia? Skoro rząd angielski wywołuje wrażenie, jakoby granice Polski wymagały zmiany? Nie można się zatem dziwić byłemu francuskiemu prezydentowi Millerandowi, że oświadczył, iż sąd rozjemczy bez wojska, jak go sobie wystawia Macdonald, odebrałby Francji w krótkim może czasie Alzacje i Lotaryngję. A cóż dopiero by się z naszą Polską przy takim sądzie rozjemczym stać mogło? Nastąpiłaby wnet „rewizja” w sprawie Górnego Śląska, w ślad zatem nastąpiłaby „rewizja” naszych granic zachodnich i wschodnich.

Dla czego to bowiem Macdonaldowi tak spieszą z wprowadzeniem Niemców do Ligi Narodów, skoro Niemcy żądają rewizji Traktatu wersalskiego w sprawie odpowiedzialności za wojnę, skoro właśnie teraz rządząca na pograniczach naszych, jak w Gdańsku i w Prusach Wschodnich bezustannie prowokatorskie zjazdy i występy bojówek? Skoro teraz właśnie domagają się z powrotem Kresów Zachodnich? Gdyby za tem Niemcy dostały się do az do Ligi Narodów pierwszą ich czynnością byłoby domagać się zwrotu Śląska i Kresów Zachodnich przy równoczesnym oczyszczeniu się z winy wywołania wojny. A gdyby sąd rozjemczy taki, jak go sobie życzy Macdonald, rozstrzygnął na naszą niekorzyść, to kto nas będzie bronił?

Ostatnie posiedzenie Ligi Narodów ma zatem jak widzimy niesłychane znaczenie dla przyszłości Europy. Rząd francuski zdaje sobie z tego dokładnie sprawę. Herriot oświadczył co prawda, że należy się zabezpieczyć przed nowymi wojnami, żeby ich nie było, ale napastnik winien być karany także przy pomocy siły, o ile pokojowe środki nie wystarczą. Uchwalono też rezolucję, żeby Liga Narodów postarała się o wygotowanie nowego projektu i o zwołanie międzynarodowego zjazdu pokojowego, ale tak Francja jak wszystkie zwłaszcza mniejsze państwa nie zatwierdzą go prędzej, dopóki granice ich nie będą należycie zabezpieczone. Napastnik za wywołanie wojny musi być karany i to nietylko przy pomocy Ligi Narodów, ale przy pomocy sojuszu państwowych. Jeżeli zdoła się zawrzeć taki układ, wówczas będzie można mówić o wielkim kroku naprzód w kierunku zapewnienia pokoju narodom.

Sprawy polityczne

na podstawie otrzymanych telegramów.

„Precz ze sowietami.”

Pod takim hasłem mają jeszcze w tym roku i to w listopadzie odbywać się wybory do parlamentu angielskiego. Dotąd niema jeszcze nic pewnego, ale na rozwiązanie parlamentu liczą zapewne, ponieważ tak konserwatyści jak liberałowie postanowili nie popierać umowy ze sowietami. Doszli widocznie do przekonania, że jest interes kieszki i że udzielonej pożyczki z powrotem by już nie otrzymali. Co Macdonald robi, niewiadomo. Widocznie stara się o przeprowadzenie umowy rozbrojeniowej w Lidze Narodów, żeby partja jego nie potrzebowała do wyborów przystępować z gołymi rękoma, lecz mogła swym wyborcom udowodnić, że potrafiła rządzić.

Urodzaje w Niemczech.

Urodzaje w Niemczech szacują jak następuje: pszenicy ozimej 13 038 000 (14 539 000), pszenicy jarej 2 146 000 (2 505 000), żyta ozimego 44 789 000 (54 869 000), żyta jarego 10 602 000 (670 000) jęczmienia ozimego 13 670 000 (14 980 000), jęczmienia jarego 12 507 000 (11 235 000) owsa 4 383 600 (4 207 200), podwojnych centnarów. Liczby w klamerkach oznaczają zbiory zeszłoroczne.

Jedyny przyjaciel.

Jedyna Danja godzi się na taki plan międzynarodowego rozbrojenia, jak go sobie wystawia Macdonald. Ale bo też Danja należy do tych małych państw, które się już rozbroiły, i która zarówno, co Europa ze sobą

w przyszłości pocznie. Zresztą rząd Macdonalda jest bardzo zachwiany, ponieważ partja liberałów, która jest rozstrzygająca, żąda rozwiązania parlamentu angielskiego pod hasłem odrzucenia układu ze sowietami.

Powstanie w Chinach się wzmag.

Z Chin donoszą, że została tam obsadzona linja kolejowa Szangaj-Manking i Szangaj-Peking przez wojska powstańcze. Obecnie wojska powstańcze maszerują na Szangaj i wzmacniają się po drodze zaciąganiem świeżego rekruta. Oprócz tego ma generał powstańczy wielką ilość cylindrów, zawierających mordercze gazy trujące, jakie mu dostarczono z Anglii. Rządowy gubernator prowincji Kiansu zbiera ze swej strony wojska, aby odeprzeć napastników. Rozporządza on olbrzymim zastępem statków powietrznych. Europejczycy opuszczają w popłochu zagrożone wojną prowincje.

Niemcy wyprawiają ze sojusznikami komedje.

Gazeta „Die Zeit” powiada, że nieprawdą jest, jakoby tylko jeden gatunek Niemców i to wszechniemców, twierdził, że Niemcy wojny światowej nie wywołały. Wszyscy Niemcy tak myślą, jeno, że jedni domagają się, żeby protestować przeciwko tym zarzutom zaraz, drudzy chcą to pozostawić do nadarzącej się okazji. To znaczy, że Niemcy pragną najpierw siedzieć spokojnie, jak mysz pod miodłą, żeby udawać, że się na wszystko godzą i w ten sposób okpić świat i dostać od Francuzów z powrotem zagłębie Ruhry, a popiero, gdy będą mieli wszystko w kieszeni, powiedzą, że wojny nie wywołali i dla tego długów płacić nie będą.

Gazeta „Die Zeit” jest gazetą ministra Stresemanna, zatem nie byle kto.

Rocznica bitwy nad Marną.

We Francji obchodzono jak wiadomo, rocznicę bitwy nad Marną, jak już o tem krótko wspominaliśmy. Francuzi obchodzili 10 rocznicę tej sławnej bitwy bardzo uroczystie, ponieważ była ona właściwie przyczyną ostatniej klęski niemieckiej. Był to „cud nad Marną”, ponieważ Niemcy stali wówczas 12 kilometrów od Paryża i mało kto wierzył w ocalenie Paryża. Rząd francuski przeniósł się już wówczas do miasta Bordeaux. A tymczasem w chwili największego niebezpieczeństwa stwierdzono za pomocą samolotów słabą stronę w pozycjach niemieckich i marszałek Gallieni moment ten wyzyskał. Ruszył do ataku, front niemiecki na tem miejscu przerwał, i nietylko Paryż ocalał, ale zwycięstwo to pozwoliło teraz Francji wyzyskać połączenie do należytego zbrojenia armji.

Herriot w przemówieniu swoim składając hołd ofiarom wojny, oświadczył, że przyczynili się one do najwspanialszego zwycięstwa, jakie odniósł duch wolności w starciu z objawami brutalności i gwałtu. Minister wojny Nollet stawil w arsenał Gallieni, któremu wystawiono pomnik, za to, że umiał wybrać odpowiednią chwilę, aby wykorzystać błąd generalnego sztabu niemieckiego. Wszystkim dowódczom francuskim z okresu wojny a zwłaszcza marszałkom Joffrowi i Fochowi złożono hołd.

Ilu Żydów jest w Palestynie?

Według ostatniego spisu jest w Palestynie ogółem przeszło 750 tysięcy ludności. Z tego samych Arabów i Turków jest blisko 600 tys., zaś Żydów zaledwie 83 tys. Żydzi stanowią zatem w Palestynie zaledwie 11 procent ludności, a ci wszyscy Żydzi, którzy powinni zaludnić Palestynę, przebywają w Polsce, bo tu jest ich 2 650 000.

Sprawy polskie

na podstawie otrzymanych telegramów.

Olbrzymie nadużycia, skarbowe w Łodzi.

W tych dniach przybyli do Łodzi urzędnicy celnicy Gdańscy i wspólnie z miejscowymi władzami dokonywali rewizji w kilku składach spedytorskich i we firmie M. Świętosławski i Spółka. Siewierdzono, że firma ta sprowadzała we wielkich ilościach przedzę zagraniczną, ale że fałszowała wykazy, podając w nich albo wartościowe towary, albo gorszej wartości przedzę. Straty, jakie ponosi skarb Państwa, są olbrzymie.

Kurs złotego

z dnia 11. 9 1924.

Gdańsk:	1 dolar =	5,23 złotych
	100 złoty =	107 gul. gd.
Warszawa:	1 dolar =	5,21 złotych
	1 gd. gul. =	0,93 1/2 złotych
Marki rentowe =		1,27 1/2 złotych

W sali Hotelu Centralnego

Tylko 2 wieczory!! Tylko 2 wieczory!!

w sobotę 13. i w niedzielę 14. b.m.
o godz. 8³⁰ wieczorem

w niedzielę zmiana programu

Występy słynnego mistrza sztuki czarodziejskiej

B-O-S-K-O

między innymi eksperymentami Fabryka wódek za 1 000 lat.
Bilety wcześniej nabywać można w Dzienniku Pomorskim.

Cześć pieśni! Cześć pieśni!
Tow. śpiewu „Lutnia“ w Chojnicach
urządza
w niedzielę, dn. 14. września 24 r.
Koncert wokalny-instrumentalny

w ogrodzie w Wilhelmince.
Orkiestra kolejowców.
Początek o godzinie 3-ciej po południu.

Program:

- 1) orkiestra
- 2) Chór mieszany:
  - a) Hasło Nowowiejski
  - b) Domek rodzinny Błateczek
- 3) orkiestra
- 4) Chór mieszany:
  - a) Piosenka majowa ks. Klein
  - b) Włósyanka Pieśń ludowa
  - c) Marez Zarembo
- 5) orkiestra
- 6) Chór męski:
  - a) Pieśń żołnierska Doniecki
  - b) Rozpleciony warkocz Nowowiejski
- 7) orkiestra
- 8) Chór mieszany:
  - a) Ballada wiśniowa Nowowiejski
  - b) Krakowiak Moniuszko
- 9) Chór męski:
  - a) Dobra noc Ogurkowski

Wstęp do ogrodu 1 złoty. Wstęp do ogrodu 1 złoty.
Wieczorem na sali **TANIEC.**

Obrazę
którą wyrządziłem panu
Knitterowi z Lotynia
niniejszem
odwołuję
W. P.

Nadeszły
nowe transporty
smoły
destylowanej
którą oddamy bardzo ko-
rzystnie.

Fabryka PAPY
Franciszek Guttman i Ska.
Tczew, telefon 47
Starogard, telefon 79

Sprzedaż licytacyjna.

Celem pokrycia należności podatkowej odbędzie się w piątek, dnia 19. września r. b. o godzinie 11 przedpołudniem w CZERSKU w młynie p. Clary przy ul. Starogardzkiej sprzedaż licytacyjna
Jednej maszyny do wytwarzania mąki.
O tem zawiadamia sekwestратор przy Urzędzie Skarbowym podatków bezp. i opłat Skarbowych w Chojnicach.
CHOJNICE, dnia 9. września 1924 r.

Przetarg przymusowy
w sobotę 13 9 1924
o godz. 11 przedp. w lo-
kalu p. Heinricha, Człuchowska

1 duże lustro
i postawka najwięcej da-
jącemu za gotówkę.
Wiśniewski
Kom. sądowy Chojnice.

Przetarg przymusowy
w sobotę 13. 9. 24 o godz. 10
przedp. w lokalu p. Heinricha
Człuchowska

ca. 5 ft. wełny owczej
i 1 plecak
najwięcej dając. za gotówkę
Wiśniewski,
Kom. sądowy
Chojnice.

W środę, dn. 17. września br.
o godz. 10-tej
odbędzie się w biurze
nadzorczy toru Brusy
wydzierżawienie

witek
z gruntu kolejowego
Powałki—Chojnice.
Witki nadają się do ce-
łów koszykarskich.

20 murarzy
przyjmie
Interes budowlany
M. Zabłoński
Chojnice, Pietruszkowa 38.

Poszukuje się od zaraz
zdrowej
mamki
Zgłoszenia
ulica Warszawska L. 11
parter.

Kobieta
do posługi może się na-
tychmiast zgłosić.
Zgłoszenia do
Drogerji F. H. Paetzold
Rynek 21.

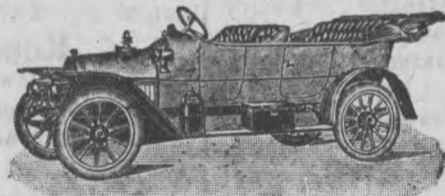
Państwowe Nadleśnictwo Lipusz

urządza
we wtorek, dnia 23. września br.
rano o godzinie 9-tej

ostatnią licytację
na drzewo ze zrębu gospod. 1924

Dla handlarzy przyjdzie do sprzedania 130 m³
sośniny budulcowej I i II kl. oraz 7 m³ dębiny stel-
macharskiej.
Dla ludności miejscowej — 35 m. p. opału grubego.
Bliższe objaśnienia na miejscu. Płacić zaraz ka-
sjerowi. Handlarze aż po zatwierdzeniu przez Dyрекcję
Lasów.

Nadleśniczy.

Centrala Samochodów
Richarda Gehrke

Telef. 108 Chojnice Telef. 108
zaofiarowa

furmaństwo samochodowe
do jazd handlowych, służbowych
i wycieczkowych, taksamo służy
:-: krytym samochodem :-:
do transportu chorych
:-: po cenach przystępnych. :-:

Również poleca
benzynę, oleje, artykuły do młynów i gorzelni.

DRUKI

wszelkiego rodzaju wykonuje
szybko, gustownie i po enach
umiarkowanych :-: :-: :-: :-:

Drukarnia „Dziennika Pomorskiego”
CHOJNICE, ulica Człuchowska nr. 13.

Karty
do gry

do nabycia
w księgarni
Dzien. Pomorsk.

Poszukuje się natychmiast
służącą
Zgłoszenia u
p. Münster
ul. Dworcowa 11.

Dziewczyna
która gotować umie potrze-
bna od zaraz lub 15 września
Augustyńska 1
parter.

Ucznia
syna uczciwych rodziców,
z lepszym wykształceniem-
szkolnym poszukuję od
1. października rb.
Franciszek Wedlikowski
skład bławatów
Kościerzyna (Pomorze).

Młodsza
dziewczynę
z wioski od zaraz albo 1. 10.
poszukuje
Rynek 11 skład.

Potrzebna zaraz
14—15 letnia
panienka
do dzieci
córka porządných rodziców,
Zgl. upr
Marja Szreiberowa
Warszawska 18

Poszukuję
umeblowanego
pokoju
Zgłosz. do eksp. nfn. gą-
zety pod 60.

Mam do natychmiastowego oddania
300 ctr. tomasówki
(Sternmarke) 18% po cenie 5,50 złotych za
50 kg. za gotówkę lub za żyto.

200 ctr. żyta petkuskiego
I. odsiew pod gwarancją Izby rolniczej za go-
tówkę lub zamianę za żyto.

W. Literski, Brusy.

1 elegancki

wóz do polowania
powozy więcej osobowe
jednokonna

jako i
są na sprzedaż.

Wal. Klunder
lakiernia powozów.

Dom z interesem
lub dobre
gospodarstwo

kupię. — Zgłoszenia

Anna Minikowska, Czernsk
ul. Dąbrowskiego 7.

Klinika lalek.

Wielki wybór w częściach składowych dla lalek,
w lalkach chińskich, perukach, siatkach, warkocz.
Fabrykacje z włosów i t. p.

Bytomski. Klinika lalek
Dworcowa 15 a. Bydgoszcz, Dworcowa 15 a.
Kupują także wyczesane włosy.